

Пам'ятайте
про
Україну!

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефон: (201) 434-0237
(201) 434-0807
(212) 227-4125
з Нью-Йорку
УНСоюз (201) 451-2200
з Нью-Йорку (212) 227-5250

PIK LXXXVII. Ч. 165. ДЖЕРЗІ СІТІ І НЬЮ-Йорк, ВІВТОРОК, 29-го ЛИПНЯ 1980 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 29, 1980 No. 165. VOL. LXXXVII

Плянують відзначення 1000-ліття хрищення України

Рим, Італія. (М.Л.). — Тут у неділю, 20-го липня ц.р., відбулися наради представників українських наукових установ і організацій Західної Європи в справі підготовки до вшанування ювілею 1000-ліття хрищення Русь-України. Ці наради скликані за ініціативою Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи й вони відбулися у приміщенні цієї інституції.

У нарадах узяли участь представники наступних українських академічних установ і організацій Європи: Наукове Товариство ім. Т. Шевченка (проф. д-р Володимир Янів, заступник голови і проф. д-р Петро Зелений), Українське Богословське Наукове Товариство (о. проф. д-р Іван Хома, секретар і о. д-р Іван Дашко), Український Вільний Університет (В. Янів — ректор) і УКУ (о. проф. д-р Іван Музичка — ректор). Присутнім на нарадах був також проф. д-р Мирослав Лабунька, секретар Міжінституційного комітету українських академічних установ і організацій ЗСА і Канади.

Канади для підготовки вшанування ювілею 1000-ліття. Нарадами проводив о. І. Музичка. Присутні репрезентанти наукових установ і організацій обмінялися інформацією про те, як їхні установи й організації наміряють вшанувати ювілей 1000-ліття. Вони також заступали інформацію про подібні наради, що відбулися 15-го червня ц.р. у Філадельфії, в яких взяли участь представники українських академічних установ і організацій Північної Америки.

Після живої дискусії, представники вирішили підтримати пропозиції, що їх винесено на нарадах у Філадельфії, а саме, щоб спільними зусиллями й на соборній базі українських академічних установ та організацій зорганізувати одну репрезентативну міжнародну конференцію та приготувати збірник видання пам'ятково ювілейного збірника. Вони також погодилися увійти до Міжінституційного комітету, що його оформлено на нарадах у Філадельфії.

Під час зустрічі з Папою

Як уже інформовано, у неділю, 20-го липня, чотири представники українського мирянства мали коротку зустріч з Папою Іваном Павлом II у його літній резиденції у Кастель-Гандольфо. На фото згорі (зліва): проф. д-р Богдан Лончина, проф. д-р Мирослав Лабунька, Папа Іван Павло II, проф. д-р Петро Зелений і проф. д-р Володимир Янів.

Появилася нова брошура про переслідуваних в СРСР жінок

Балтимор (УІС „Смолоскип“). — З нагоди Міжнародної Конференції Жінок, яку влаштовують Об'єднані Нації у двох останніх тижнях липня в Копенгагені, Українське Видавництво „Смолоскип“ видало брошуру в англійській мові про переслідуваних українських жінок в СРСР п.з. „Українські жінки в Радянському Союзі: документи переслідування, 1975-1980“. Брошура, яка має 64 стор., підготувала д-р Ніна Строката-Караванська, а переклад зробили Мирослава Стефанюк і Володимир Грушківський.

До брошури увійшло 12 документів, які свідчать про національне і соціальне переслідування українських жінок в СРСР.

До кожного документу поданий короткий коментар, а де це було потрібно також примітки, які підготувала Н. Строката.

Більшість опублікованих в брошури документів по-являються вперше в перекладі на англійську мову. В брошури опубліковано 20 фотографій, більшість з яких оприлюднено на Заході вперше, наприклад, фотографії С. Шабатура, О. Мешко з внуком Устимом і синовою З. Вівар, І. Сеник, сім'я В. Сірої, Н. Світличної, С. Кириченко з Ю. Бадзю, І. Стасів-Калинець, дитей Ю. Бадзя, родин політ'язнів.

У передмові до брошури м.і. пишеться: „Жінки, яких

непохитна віра в правоту їхньої справи є задокументована тут, походять з різних прошарків суспільства. Це дружини, матері, здібні жінки різних професій, творчі мистці і письменниці, засуджені на загибелі в тюрмах або марнують своє життя, виконуючи понижуючі і безсмыслову працю на заслання. Всіх їх єднає „злочин“ виступу проти репресивної політики Радянського Союзу.“

З нагоди Міжнародної Конференції Жінок в Копенгагені „Смолоскип“ видав також серію поштів про переслідуваних в СРСР українських жінок. До цієї серії додано також поштів Галини Дідик, української патріотки, яка померла в грудні 1979 року в Україні.

До цієї серії входять поштівки таких українських жінок, як: С. Шабатура, С. Кириченко зі своїм чоловіком Ю. Бадзюм, О. Тереля з дочкою Маріанною, В. Сіра зі своєю сім'єю, І. Сеник, І. Стасів-Калинець, О. Попович, С. Петшар-Січко, О. Гейко-Матусевич, О. Мешко і Г. Дідик.

На зворотній стороні кожної поштівки подано короткі біографічні дані і адресу переслідуваної української жінки.

Брошура Ніни Строкатої „Українські жінки...“ і серія поштівки призначені для масового розповсюдження в Копенгагені і в країнах українського поселення.

ЗСА і КНР заключили новий торговельний договір

Вашінгтон. — Уже два роки тривали переговори між ЗСА і КНР в справі імпорту китайських текстильних виробів до ЗСА. Для КНР це була дуже важлива справа, бо експорт китайських текстилів до ЗСА дає КНР половину його запасу дефіцитних товарів, проданих на американському ринку. Знову же американський уряд і особисто президент Картер були під натиском американської текстильної промисловості, яка є в довіг кризі і борониться перед імпортом з чужих країн.

Переговори в цій справі були дуже затяжні й тривали дуже довго, бо від літа 1978 року. Обидві сторони були неуступчиві. Доходило вже до їхнього майже зирання, але мотиви політичного й мілітарно-оборонного характеру вели їх відновляти. Новий договір не говорить, про яку докладну кількість китайського текстильного імпорту до ЗСА йдеться, а тільки подано різні ділянки,

в яких устійнено полегші. Дотепер обов'язувалося призначати згорі квота, що й однобічно устійнено уряд ЗСА з огляду на відсутність двобічного договору. Територіальний договір обов'язуватиме до кінця 1982 року, що уможливить обидвом сторонам розширювати господарювання на текстильному відтинку на довший час. У переговорах американські урядові чинники користувалися експертною професійною текстильним кін, представники яких брали участь у нарадах.

Декілька місяців тому КНР приступила до Міжнародного Валютного Фонду та до Світового Банку. Тепер китайські представники висловили бажання розбудувати свою банкову співпрацю з американськими банками. Ближчим часом передбачено розмови в цій справі. Загально сподіваються, що переговори в справі розбудови банкової співпраці будуть короткі.

Англійські лейбористи зміцнили свій наступ

Лондон, Англія. — Довгі роки короткозорі англійської господарки приносять тепер болотні наслідки. Уряд Маргарет Тачер почав рішучу боротьбу для усунення тих наслідків, у першу чергу інфляції, яка досягла коло 20 відсотків. Лейбористи рішили використати протинфляційні заходи консервативного уряду і повели голосний наступ на нього, оголошуючи в парламенті внесок недовіри урядові.

Протинфляційні заходи є завжди відчутні і промислово-торговельними колами і суспільством, найширшим колом споживачів. Держава зміцнює контроль над грошима в обігу, скорочує кредитові можливості, обмежує фонди на публічні роботи, натискає на сплати податкових зобов'язань, скорочує контракти з приватними фірмами тощо. Всі, що більшою чи меншою мірою залежні від того, відчувають прикри наслідки від таких скорочень. Вони втрачають частину своєї закупної сили, або взагалі втрачають працю й

можливості заробити. Тим самим власне безробіття є першим наслідком посилення протинфляційних заходів. В Англії безробіття досягло 1,896,634 людей, тобто 7,8 відсотка робочої сили. На англійські умови це дуже високі показники.

Робітництво Англії не дуже нарікає на це, тому що платні безробітним робітникам високі й робітники не відчувають наслідків безробіття. Але Лейбор партія використовує цю нагоду для розгортання широкої атаки. Лідер Лейбористської партії, колишній прем'єр Джеймс Келлеген, назвав це „катастрофою, якої він ніколи не сподівався бачити“. А провідники профспілок пішли в його слід і розвинули агітацію серед робітничих мас.

Однак Тачер не відступає ani кроку. Вона заявила, що на „ту тяжку недугу, в якій опинилася Англія, треба міцної медицини“, і вона рішуче послідовно переводить намічену боротьбу з інфляцією до кінця, доки економіка країни не стане на міцних основах.

У світі

УРАД ЗАХІДНОЇ НІМЕЧЧИНИ ВИДАВ обмеження на видавання віз для відвідин турецькими громадянами. Це викликало велике занепокоєння серед турецьких робітників (гастарбатерів), яких у Західній Німеччині є 1,3 мільйона осіб. Причиною видавання візових обмежень було зростаюче швидко число турків, які стягують свої родини й намагаються перейти на статус постійних мешканців, а відтак громадян Німеччини. Високий життєвий рівень у Західній Німеччині, а з другого боку важка під кожним оглядом ситуація в Туреччині, де панує хаос, господарський застій, поглинений з безробіттям і високою інфляцією, а найважливіше — терор, є в основі тих самозрозумілих намігань, перед якими одначе Західна Німеччина мусить боронитися. Тим більше, що зможуть випадки перенесення внутрішніх турецьких міжусобиць на німецький терен а разом з тим і терору, як засобу поладження тих міжусобиць.

КОМІТЕТ СУСПІЛЬНОЇ САМООБОРОНИ КОР (Комітет оборони робітників) у Польщі видав комунікат про нові страйки. Рух цей охоплює різні терени, а цим разом прилучилися до нього Острув Велькопольський в середній Польщі і Люблін в Люблинщині. В обидвох містах, які стали промисловими осередками свого обшару, робітники висувають подібні вимоги, як і робітники інших міст: підвищення платні, покращення умов праці. В Острув Велькопольський застрайкували залізничники, що залямувало державні чинники з огляду на важливість цього залізничного вузла.

УРАД У ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ ЗМІЦНИОС свою контролю над пресою і іншими комунікаційними засобами, а зокрема над правдивими чужих прес, телебачення і радіо. П'ятьох корейських працівників найбільших у світі інформаційних концернів: „Нью-Йорк Радіо“ компанії, англійського Ройтера, „Нью-Йорк Таймс-у“, французького „Ле Мона-у“ і американської Асоціації Прес арештовано. Дотепер звільнено тільки кореспондента „Нью-Йорк Таймс-у“. Дипломатичні представництва в столиці Південної Кореї Сеулі побоюються, що це початок широко закресленої акції, якою метою є повністю взяти під офіційну контроль передавання вісток з Сеулу і взагалі Південної Кореї за кордон.

ПОМЕР ШАХ ІРАНУ

Каїр, Єгипет. — Шах Ірану Мохаммед Реза Паглеві помер на вигнанні в Єгипті в неділю, 27-го липня. Після короткої кризи, спричиненої внутрішньою кровотокою, спадом тиснення крові і припиненням циркуляції, крові спробі лікарів утримати його при житті не дали успіху.

До останнього моменту перед кризою виглядало, що після останніх операцій при кінці червня і на початку липня, які переривали тим лікарів зложених з єгипетських і французьких спеціалістів, шах приходив до здоров'я. Однак несподівано наставила криза, якої не змогли перелобити ані найновіші медичні препарати, ані найкращі лікарі. Коротко перед смертю шах втратив притомність.

Президент Єгипту Анвар аль-Садат, який прийняв прогнаного шаха до своєї країни, не зважаючи на спротив іранських урядових кіл на чолі з аятоллею Хомейні і на численні погрози різних ісламських терористичних організацій, зарядив державний похорон з усіма почесними належними монархові, а на місце вічного спочинку для тіла шаха призначив славу мошею Аль Ріфай в Каїрі, де колись спочивало

Шах Мохаммед Реза Паглеві

тіло батька шаха Мохаммеда Рези, який також помер на вигнанні.

Державний департамент ЗСА видав комунікат з приводу смерті шаха, в якому висловлено співчуття його родині, доручено американському амбасадорові в Каїрі передати родині особисто співчуття президента Джиммі Картера та взяти офіційну участь у похоронних обрядах.

Урядові кола Ірану заявили, що смерть шаха не матиме впливу на справу американських закладників.

Президент Ірану номінував кандидата на прем'єра

Тегран, Іран. — Після довгих переговорів і спорів президент Ірану Абольгасан Бані-Садр, на підставі prerogative, даних йому новою ісламською конституцією, номінував і зголосив формально парламенту свого кандидата на прем'єра майбутнього іранського уряду. Кандидатом тим є Мостафа Мір-Салім, крайовий командант поліції.

Загально сподіються, що парламент кандидата Бані-Садра затвердить, бо той останнім часом виявив себе рішучим прихильником ісламської політики сучасного режиму. Під його проводом відбулися масові арешти загрозливих проти режиму аятолли Хомейні, в яких захоплено дуже багато старшин усіх родів збройних сил, а в першу чергу летунів. Частина з тих старшин уже розстріляно, а решта чекає свого суду. Дальші арешти заповіджені.

Мір Садім фактично був би першим нормальним і діючим прем'єром Ірану від часу перевороту проти шаха. Іменований аятоллею Хомейні коротко після перевороту його приятель Мерді Базарган фактично свого уряду не виконував, уже після короткого часу він почав зголошувати свою реґігнацію, але Хомейні відважалося його відмовляти, аж доки ісламські фанатики не захопили американських закладників. Тоді Базарган категорично відмовився навіть формально стояти на чолі уряду.

До нового уряду ввійде цілий ряд нових міністрів. Всі міністри, згідно з вимогами Хомейні, мають бути „спроможними ісламської революції“. Деякі з теперішніх міністрів до нового уряду не ввійдуть, а між ними Садер Готбзадер міністер закордонних справ, який заявив, що до уряду не ввійде, бо женить-

В Америці

АГРЕГАТ американських безпечених агенцій Марш енд Леннен заключив угоду з урядом Китайської Народної Республіки про утворення китайських станцій для поладкування безпечених справ американських фірм, які торгують з КНР або мають, чи матимуть там свої виробництва. Марш енд Леннен назвав контакт з Китайською народною безпеченою компанією і разом з нею поладкуватимуть справи, які торкаються обох теренів. Одночасно з тим американська компанія буде підписувати безпечені договори для американських і чужих фірм у Китайській народній безпеченій компанії, тобто буде діяти в характері її торговельного агента.

ПРОЦЕС ОБИЖУВАННЯ відстоює стоїть американськими банками розгортається далі. Цим разом розпочав його Морган Траст у Нью-Йорку та Банкерс Траст. За ними пішли цілий ряд великих провінційних банків, об'єднуючи стогу до 10,5 відсотка. Тепер до них долучилися два з найбільших банків в ЗСА, Чейс Мангеттен і Кемікал. Таким чином відсотки зпали нижче 11 у річному відношенні. Передбачується дальшу обнижку. Причиною обнижки є репесія і менше число охочих позачати гроші.

В СЛІД ЗА АВТОМОБІЛЬНИМИ КОМПАНІЯМИ Крайслер і Форд, які зазнали останнім часом поважних втрат, зголосили свої втрати найбільшій автомобільній американській компанії Дженерал Моторс. Втрати тієї компанії не є такі великі як Форда і Крайслера, бо тільки 412 мільйонів доларів за другий квартал ц.р. Але коли порівняти їх з попереднім роком, тоді видно їхню справжню величину. Минулого року за той самий період Дженерал Моторс винакала 1,18 мільйона доларів зиску. Речинки компанії поінформували, що і в третьому кварталі ц.р. вони не сподіваються зміни, тобто передбачують дальші втрати. Однак їхньої висоти не аспіє передбачити. Зате сподіваються вони чистої зиску в четвертому кварталі ц.р. В четвертому кварталі будуть на ринку нові типи малих авт, на які великий попит на американському ринку. Тепер цей попит задовольняє здебільшого японська автомобільна промисловість. Японські автомобільні компанії правильно передбачили розвиток тенденцій на світовому ринку і заздалегідь перейшли на малі авт.

І. ГЕЛЬ ДОМАГАЄТЬСЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ

Нью-Йорк, Н. Й. (Пресо-ва служба ЗП УГВР). — Нижче подасмо повний текст звернення Івана Геля до Верховної Ради СС-СР з січня 1979 року, який попросився шляхом самвидаву в Україні і недавно подістався разом з іншими самвидавними документами закордон.

Гель, 1937 року народження, студент історії, вперше був арештований 24-го серпня 1965 року у Львові і засуджений 25-го березня 1966 року Львівським обласним судом на три роки таборів суворого режиму. Його обвинувачено й засуджено за ст. 62 КК УРСР „антирадянська пропаганда і агітація“. Вдруге він був арештований в січні 1972 року під час погрому української інтелігенції і на початку серпня того ж року засуджений на 10 років ув'язнення та 5 років заслання так само за „антирадянську агітацію і пропаганду“.

Від березня 1980 року він перебуває у Пермському таборі ч. 36. Дружина Івана Геля — Марія і дочка живуть у Львові.

„До Президії Верховної Ради СРСР

12 січня 1972 року я, разом з великою групою української інтелігенції, був безпідставно арештований, а згодом засуджений на 15 років ув'язнення. Тисячі українців репресовано іншим шляхом. Минуло 7 років. Нині 12 січня — День українського політичного в'язня, день вшанування жертв репресій. Репресії, які з моменту перевороту й захоплення влади більшовицькими від 1917 року стали постійними, масовими. Вони стали найсуттєвішою ознакою нової російської політичної системи. Тасми чи відкриті, вони чинилися, щоб убити або людину, або найважливіше в ній — віру, почуття власної гідності, свободи, право на індивідуальність, недоторканість, особисту і національну незалежність.

Знищити нації, національний дух, національну культуру, асимілювати

ти і... народи, будь-якою ціною зберегти імперію і будь-якою ціною розширити її — ось справжня мета диктатури, а отже й мотиви репресій імперського апарату над інше-людьми.

Знищено мільйони людей, мільйонам знівчено долі, відібрано здоров'я. Сплондровано, доведено до критичної точки занепаду інтелектуальний і духовний капітал народів, загальною, на десятиліття затримано поступ культури. Усі нації імперії, окрім російської, опинилися на межі історичного знищення. Час схаменутися! Адже якимсь неможливо великими не були б втрати, свободу не знищити, вона унікальна, цінність і потреба усіх живих людей. Злочинів проти людськості, проти народів не прощають ні народи, ні власний народ, ні історія. Свободу неможливо вбити. Надто нині. В умовах науково-технічного прогресу, широкіх невідконтрольних комунікацій та планетарної взаємозалежності політична система, її режим, держава і нація можуть бути життєздатними лише демократичними, відкритими, плюралістичними і... або деградувати до кінця — самознищитися.

Сьогодні, в сьому річницю мого ув'язнення і День українського політ'язня, заявляю рішучий протест проти репресій і насильства і оголошую голодування. Вимагаю:

1) негайного звільнення з-під варті мене і всіх українських в'язнів сумління;

2) законодавчого акту, гарантованого, реального права на політичні та громадянські свободи;

3) гарантованого, реального права на політичну діяльність по підготові референдуму на політичний вихід України зі складу СРСР і утворення суверенної Української держави.

12. І. 1979 року
Іван Гель“.

Д-р Добрянський висловлюється про закордонну політику ЗСА

Нью-Йорк, Н. Й. — У понеділок 21-го липня ц.р. відомий ньюйоркський консервативний щоденник „Нью Ворлд“, надрукував обширне інтерв'ю з проф. Леоном Е. Добрянським, президентом УКА та головою Крайового Комітету Пенсильванії Націй у Вашингтоні, про американську закордонну політику та її перспективні можливості. В інтерв'ю, що його перервав директор Вашингтонського бюро цього щоденника Тед Агрес, сказано, що минулого місяця проф. Добрянський назначено одним з дорадників Рональда Регена в справах американської закордонної політики.

Питання, на які відповідав проф. Добрянський, зосереджувалися на таких проблемах, як: американ-

сько-совєтські відносини, справа інвазії Афганістану, договір про обмеження атомової зброї, світогляд (політичний) Рональда Регена, „політика двох Китаїв“, сила спротиву та опозиція народів Східної Європи та Совєтського Союзу і т.п.

На ці всі питання проф. Добрянський давав вичерпуючі відповіді, виходячи з основного становища, що успіхи американської закордонної політики виключно залежатимуть від внутрішньої сили Америки, яку, на його думку, може зміцнити тільки новий американський уряд під проводом Р. Регена.

Щоденник також помістив чотири фотографії проф. Добрянського, що його фотографовано під час інтерв'ю у Вашингтоні.

ПРИГАДКА

Пригадусмо всім ВШ Передплатникам „Свободи“, що з днем 1-го червня ц.р. одержують англомовний „Український щоденник“ тільки ті передплатники щоденника, які вислали замовлення і належну передплату „Українського щоденника“. Для вигоди тих передплатників, які бажать одержувати „Український щоденник“, але ще не вислали такого замовлення і передплати, помістимо в цьому числі відповідний формуляр, що його можна виписати і переслати вивпоменно разом з чеком передплати до Адміністрації „Свободи“.

ОСТАННЯ МАТУРА В ЖІНОЧІЙ ГІМНАЗІЇ У ПЕРЕМІШЛІ

На матуральному таблиці жіночої гімназії випускної класу року 1939 в Перемішлі — видніє таке мистецьке тло: краєм дороги на проваллях іде хлопець мандрівник. На ньому біла сорочка, в руці дерев'яна палиця, звернений він обличчям до шляху, що простягнувся далеко аж до зір. Юнак, задивлений у ці небесні зорі, мабуть не спостерігає каміння, скель, провалля; не бачить, що шлях безмежно довгий і скелестий. Чомусь мистець, що малював це тло, не звеселив шляху ні барвистими квітами, ні зеленню дерев, ані іншими живими істотами.

На доліні таблиці написано: "пер аспера ад астра", значить, вибираючись у дорогу до зір, молодий мандрівник так і знав, що до них треба йти суворими, трудними, стрімкими, а то й дикими шляхами. Однак випрашена його постать, обличчя осяєне відблиском зір, рішучий крок — мистець так пояснював: цей завзятий молодець, сповнений життєвої сили, міцний вірою у досягання зір, свідомо обрав цей шлях, самітний і позбавлений ні найменших життєвих вигод, із такою далекою перспективою, що губиться у нерозгаданому небосхилі.

З правого боку таблиці, по той бік провалля, розміщено 27 знімків моїх товаришок-абітурієнок матури 1939 року, останньої матури жіночого загально-освітнього ліцею Українського Інституту для Дівчат у Перемішлі. А мистецьке тло таблиці, немов візюнерська картина, неначе мимоволі нахилила доля одні двадцять сімох життєрадісних дівчат. Скільки з них мріяло вступити на шлях усвідомлення, що

учительок і вчителів, котрі впродовж двох, чотирьох чи восьми років навчали нас, виховували, вели нас, розказуючи про зорі; нагадували про важкі шляхи до них.

Уважливо дивлячись на світліни із віддалі 41-го року і бачу їх ніби тими самими, а може дещо іншими. Деякі не викликають ніяких особливих спогадів, а про інших можу тільки спом'янути добрим словом. І хоча вони не завжди дарували мені добрі слова, проте тепер я зовсім по-іншому їх розумію.

Поміж ними ж є дорогі обличчя. Це ті вчителі, що їх звання пишеться з великої літери. Це оті незрівнянні літербачі, що вмілою рукою на все життя моє і моїх товаришок закріпили вмілою та ніжною рукою в молодих душах свого мистецького долота.

Немає, на жаль, на матуральному таблиці знімок таких знаменитих педагогів, як проф. Сітницький, о. Дем'ячук, о. Орський; немає чи не найкращої вчительки та виховательки Меланії Бордун, яку ми звали директоркою; немає Марії Гринякової; Туськи Гарматій; пані Данилевич; проф. Єршина, а це ті, що передали нам не тільки багатство свого знання, але навчили нас чогось, що в книжках не записано. Вони бо навчили нас спостерігати у житті красу, навчили своїх учениць читати і творити добро, переливали в нашу юні душі велике почуття любові до нашого народу, до нашої України!

І знову оглядаю із віддалі пройдені роки та бачу, а в уяві бачу першу мою стрімку дорогу до зір — вулицю Татарську, на якій стоїть Дівочий Інститут, що в своїх мурах це й досі зберігає найкращу симфонію молодих наших голосів, будинок, що немов святиня-священі хоронить багатство чистої нашої молодости.

Поволі входжу в браму і зустрічаю дорогу "Терцианку", що разом із директором Степаном Бобеляком — за її словами — вирішували важливі шкільні проблеми. Нам тоді навіть здавалося, що вона мала вирішальне слово і в класифікаційних справах-конференціях. Ми навіть її боялися. Однак, опісля, дорослими, ми переконалися, що це була шляхетна, добра людина, а наді все — велика патріотка українського народу.

А потім, мене розгублену, трохи налякану, першокласницю вже бере за руку під свою майже материнську опіку сестричка Наталя Дольницька, Маріяка Прощів і Марта Калитовська. З яким пієтизмом, а водночас і з жалем, що не мала змоги віддячитись, згадую вас, товаришки старшокласники. Ваша безко-

рисна приязнь і поміч, опіка допомагали нам ставити перші кроки в цьому лямбовому світі дорослих, допомагали нам безболісно перейти з дитячого у світ молодості людини.

Пролунав дзвінок — дзвінок, а дівчата в грашових "мундурках" розбіглися по класах. А я стою самітна на коридорі та слухаю настільки, про що гомонять стіни мури. А вони говорять про вогонь серцець, що розгрівав їхній кам'яний холод, про малі і великі смутки і радощі дітей, дівчат і жінок, які зачепили в оці величній незрушній будівлі найперше і найчистіше знання життєвої мудрості та по-несли в нашу скелетну мандрівку до зір.

Беззвучно закриваю двері й повертаюся на свій же незакінчений шлях — ад астра! Ще раз оглядаюся, і на обрії нашого рідного міста Перемішля бачу таку дорогу, таку надйоружну, високу похилону постать людини, котра навчила мене всього того, чого жодні школи мене в житті не навчили, бо навчили мене любити істину. Ця постать-людина навчила мене шанувати кожну чесну працюючу руку, співчувати і допомагати другим. Навчила мене, що найбільш цінніші не мають матеріальної еквівалентності, а правдиве знання — це найкраща зброя проти ворога. Ця постать — це постать мого батька!

Галія Загайкевич-Мельничук

Вшанували пам'ять козаків, погиблих у трагедії в Лінці, Австрія

35-ту річницю відомої масакри про спробі репатріації в СРСР козаків у Лінці, в східному Тіролі, Австрія, відзначено в неділю 1-го червня ц. р. урочистим Богослуженням на малому Козацькому цвинтарі, яке відслужив о. протопрезвітер Палладій Дубицький в асисті протодіакона Степана Куреші та Олега Євсєвського і збірному хору. Козацький провід очолювали Отаман і президент козацьких організацій д-р Василь Григорович Гласков (ЗСА); почесний керівник козацького комітету у Німеччині (ФРН) полк. Олексій Михайлович Протопопов та сучасний керівник козацької організації у Німеччині Іван Васильович Свисті (ФРН), а також і інші колишні старшини.

На невеличкому цвинтарі над рікою Дравою, а радше навколо цвинтаря зібрався сотні людей, переважно місцевої молоді, а також і приїжджих козаків та їхніх родин, щоб віддати шану спочилим тут жертвам повсюдної трагедії козацького народу якраз у день 35-річчя. Саме 1-го червня 1945 року, за кілька тижнів після закінчення війни, на лугах поблизу Лінцу, на схід від станції "по-

гинули сотні козаків — в тому числі жінок і дітей, яких тоді окупаційний відділ англійського військового штурму — танками й багнетами змушував до репатріації, виконуючи під наглядом старшин сумнозвісний т. зв. "Operation Keelhaul", зумовлену "Яланським порозумінням", відправляючи людей "на родину".

Не віриться, що саме в Лінці, відомому гірському курортному місті, в східному Тіролі, куди на лікування щорічно приїжджають тисячі людей, могла статися така трагедія. Саме тут на лугах при кінці війни отаборувалися сімейні козаки, переважно по лівій стороні ріки Драви, що тут достатньо глибока, на схід від міста, вздовж залізничного шляху.

Сюди підвезено тоді вагони, в які змушували людей силою ладуватися у відомому тоді далеку подорож. Ладуватися змушували силою і зброєю. Погибло тоді, за словами очевидців, сотні людей, а в тому жінки і дітей, багато потонуло в цій ріці — Драві. Тут, на березі Драви, в сторону Лінціських скелястих Доломитів (гори) і є цей цвинтар. Назвемо на ньому не більше 20-ти гробів, переважно безіменних. За свідченням очевидців, жертв було багато, їх поховано вночі — подавлені, побитих — але чи на цьому місці, то годі знати.

Кажуть, що на цьому цвинтарі в спільних могилах спочиває вісім-дев'ять сотень людей і тому він так замаскований. Але цього докладно не знають, чи саме всі тут поховані, чи може в інших місцях, бо твердять, що жертв було значно більше. Тут ховали і потоплених. Докладної кількості жертв цієї масакри, мабуть, ніхто не знає, бо козаки відправляли тоді вагонами, до яких вкладали і побитих і поранених...

Колісь тут були луги, поля, а тепер тут стоять будинки, робітні, магазини. Можливо десь в архівах можуть бути докладні числа, та ще знають про все довколишні гори, а вони мовчать. Для козаків цей цвинтар має таке і символічне значення. Це символ трагедії, яку започаткував погром над Дравою, трагедії приблизно чверті мільйона їхніх людей, що були насильно видані советам в червні 1945 року, щоб опісля було поповнення для "Архипелагу Гулагу — таборів" у СРСР.

Погідний весняний день зібрав навколо цвинтаря кілька сотень людей. На мармуровий обеліск з терновим вінцем зложено чотири вінці — три від козацьких організацій і один від місцевих тирольських ветеранів, які щорічно беруть участь у відзначенні цієї трагедії. Так і стояли в почесній варті з прапорами чотири козацькі у козацькій формі зі своїм отаманом і три воєнних ветерани — тирольці.

Далеко луною неслися літургійні молитви і урочисті співні священників і хору, вдержуючи зворуш-

УСПІХИ НАШОЇ МОЛОДІ

Новий український лікар у Гемпстеді

У травні ц. р. д-р Степан В. Мамус докторський дипломом у Стейтському Нью-Йоркському університеті закінчив медичні студії.

Д-р Степан В. Мамус

Молодий лікар — це син Василя та Ірини Мамусів, активних членів української гемпстедської громади, вихованець суботньої Школи українознавства при українській католицькій парохії св. Володимира у цьому місті та член місцевої Платформі Станції. Закінчивши Юніондейл середню школу, він переїхав до Бостону, де напротяг чотирьох років студіював у Гарварді. Однак, опісля, перейшов на медичні студії в згаданому університеті в Сиракузах. Н. Й.

Сьогодні д-р Мамус уже розпочав лікарську практику в одному зі шпиталів у Чикаго. М. Курчак

ЧЛЕН СТЕЙТОВОЇ ПОЛІЦІЇ в Коннектикут Александр Гавелік арештував мотоцикліста в місті Ессекс, який їхав занадто швидко, не мав реєстраційних таблиць і був зовсім голий. Арештований Дональд Келінг пояснив труперів, що день був надто гарячий для пошення вбрання, швидкість охолоджувала його, а крім цього йому було дуже нудно і він хотів трошки розважитися. Дуже логічні аргументи Келінга не переконали поліціянта, який виписав йому каральну поспівку з різними закидами, а крім цього забрав його на поліційну станцію, щоб придбати для нього одяг. За гарну розвагу і добре охолодження суд тепер стягне з нього чимало, доларів, що не буде ані розривкою, ані охолодженням.

Зупинившись над відзначенням 35-річчя козацької трагедії в Лінці та її наслідках для козаків і їхньої еміграції, д-р Гласков навів привітання чисельних авторів, які про цю подію подію написали свої твори, твори на багатьох мовах світу. Він рівнож вказав, що робляться заходи, щоб упам'ятати смерть цих козаків пам'ятником в одному з парків Лондону.

Полковник Олексій Михайлович Протопопов поділяв своїми болючими спогадами про концентраційні табори в Росії — тобто про дальший страдницький етап вивезених козаків. В цих млинах смерті провів він понад десять років життя і завдячує своє збільшення покійному німецькому канцлерові Конрадowi Аденауерowi.

Предсідник козацької організації в Німеччині, Іван Васильович Свисті, згадав про ті незабутні дні, коли їх, окрадених, обдурених, без зброї, оточених танками і змушували до репатріації; коли штурмували табір Про відчайдушних втечі і спробі деяких переплисти через ріку, що не кожному тоді пощастило, і про бездомне життя, блукаючих по горах.

Пройшло 35 років. Все менше ветеранів-козаків бере участь у цій щорічній прощі до Лінцу з тих, що якимсь чудом уціліли на Заході. Деякі вже в похилому віці і проща цього року може бути для них останньою, а потім і для інших виб'є час один, але пам'ять про погром у Лінці збереже козацький народ, збереже і історія.

Докладно про цю трагедію "Оперейшен Кіллгол" можна прочитати в документальній праці Джуліуса Епстїна в одноіменній його книзі "Operation Keelhaul", яка появилася в 1973 році у видавництві "The Devin-Adair Company", Old Greenwich, і знала вже перевидань.

Б.К.

come join us

FEATURING
DANCE ENSEMBLE
FROM DAIKIN, MANITOBA

8th ANNUAL Ukrainian arts & crafts festival 80

St. Joseph's • 940 Ridge Road East • Rochester, New York

ARTISTS/SCULPTORS INVITED TO PARTICIPATE
CONTACT: BONDI WENGLOWSKY, 83 SCOTCH LANE,
ROCHESTER, N.Y. 14617 • 716-342-0111

aug. 14-15-16-17

FREE ADMISSION FREE PARKING

Карпатський Лещетарський Клуб — Нью Йорк

в дні 2-го і 3-го серпня 1980 року на кортах „СОЮЗІВКИ“

ТЕНІСОВИЙ ТУРНІР у ПОДВІЙНІЙ ГРІ (чоловіків і юнаків) та у МІШАНІЙ ГРІ ЗА НАГОРОДИ СОЮЗІВКИ

- Початок подвійних гор чоловіків в суботу, 2-го серпня, год. 10-та рано, подвійних гор юнаків і мішаних пар год. 1-ша по полудні (субота).
- Вписове \$4.00 від особи.
- Особиста реєстрація змагань на Союзівці — година перед початком змагань.
- Приміщення проситесь замовляти через Управу Союзівки.

Soyuzivka UNA Estate
Kerhonkson, N.Y. 12446 Tel.: (914) 626-5641

ЗВЕРНЕННЯ

До всіх лютечан і сусідніх з Лютечню мешканців сіл і містечок, що знаходяться у Вільному Селі і знають щось, чи самі особисто брали участь в повстанському загоні отамана ЛЕВКА ХРИСТОВОГО.

Ласкаво звертаємо до Вас з проханням написати свої коротенькі спогади про зустрічі, організації, боротьбу чи свої особисті знайомства з Левком Христовим і його родиною, щоб не затерлася пам'ять зі сторінок визвольного змагання 1920-21-й років в цих місцевостях, — за що щиро будемо Вам вдячними.

Ініціативна група лютечан ушкочення пам'яті отамана ЛЕВКА ХРИСТОВОГО

За всі Ваші, хоч би й найкоротші спогади прислани нам, будемо щиро вдячні, які й просимо вислати на адресу: REV. F. KOWALENKO 3178 Scranton Road • Cleveland, Ohio 44109

„ГРАНІТНІ ОБЕЛІСКИ“

в українському оригіналі та англійському перекладі Андрія М. Фр. Чиревського

Книжка ілюстрована мистецькими рисунками Мотри Ходявської

144 сторінок. Лексусове видання, на кредовому папері. Ціна 5.00 дол. з пересилкою.

Мешканців стейту Нью Джерсі зобов'язує 5% стейтвого податку.

Замовляти: книгарський відділ при „СВОБОДІ“ 3030 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07303

КОЛИ...

(Закінчення зі ст 2-ої)

заходьте до нас! Я ще тоді ввіспла запитати Адріяна як він почувався, а він запевняв мене що все гаразд, попросив мене помахоати руки і поглядом, у якому на мить змигнула втома. Я ще тоді не знала, що бачу його востаннє... Тоді й не знала, що нашим „приятельним ранкам“, як я їх називала, — вже більше не бути...

Але хоча Адріяна тут на цій землі поміж нами вже немає, у мене — завжди враження, що наші дорогі тільки ледве віддалилися... Бо ж живучість Адріянової вдачі, яка все наново відтворюється у спогадах, зітканних на фрагментах наших спільних розмов і переживань, вилючено тривало з ним близькість, а про це ніхто інший, тільки тому рік сказав сам Адріяна: „Коли ж розвіється бужок, то він — це буду... я“

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТІ нашого Незабутнього БАТЬКА й ДІДА

СВ. П. ВОІНА МИХАЙЛА МИКОЛАЙОВИЧА КРАТА

буде відправлена

ПАНАХИДА ЗА СПОКІЙ ДУШ

ЄВДОКІЙ й МИХАЙЛА КРАТІВ

на їхній могилі в Бавнд Бруку, Н. Дж.

дні 8-го серпня ц. р.

Просимо Рідню, Друзя і Знайомих помолитись в цей день за Спочилих.

Родина

